

Toen was er Nu

Hoe destijds Cobra ontstond, zich snel manifesteerde en spoedig daarna ontplofte is algemeen bekend. De levensloop van de kunstenaarsgroep Nu is een totaal andere. Uit het archief van secretaris Dicky Bijlstra-Van der Zee blijkt dat niemand een lont bij het kruitvat heeft gehouden waardoor het genootschap om zeep werd geholpen. In hoeverre dat kruit nog droog is gebleven is een andere zaak. De auteur was lid van Nu en gedurende korte tijd voorzitter.

Jan Loman

Kunstgroep Nu tijdens de opening van de tentoonstelling Wad Nu
foto's John Stael

De geboorte van Nu heeft, anders dan men wellicht zou veronderstellen, niet plaatsgevonden in de kleine uren aan de vermaarde stamtafel van de Wolthoorn, maar ten huize van Dr. L. Meyler, internist in Groningen, op 3 maart 1959 om 21.05 uur. Daarvóór was een bijeenkomst geweest van belangstellenden in eigentijdse kunst naar aanleiding van een rede door Prof. Schulte Nordholt ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van De Ploeg. Tot de aanwezigen behoorden naast Dr. Meyler, W. Jos de Gruyter, directeur van het Groninger Museum, Mr. Hangelbroek, secretaris van Provinciale Staten, M. van Dijk, beheerder van de befaamde galerie De Mangelgang aan de Lage der A en Jur Wijngaard, bekend verzamelaar van kunst en drukker. Men was van mening dat Groningen op het gebied van de beeldende kunst toe was aan een nieuwe impuls. Men vroeg zich af of diverse 'loslopende' kunstenaars konden worden overgehaald in groepsverband hiertoe een bijdrage te leveren. Het gezelschap was van gevoelen dat, als het zover mocht komen, het bestuur bij voorkeur zou moeten bestaan uit niet werkende leden. Men ging ervan uit, dat de kwaliteiten van kunstenaars op dit vlak waarschijnlijk niet tot de verbeelding zouden spreken. Toen op 3 maart uitgenodigde

kunstenaars om hun mening hierover werd gevraagd, konden ze zich hier in meerderheid wel in vinden. Algemeen dacht men dat door bundeling van krachten men zich gemakkelijker zou kunnen presenteren. Wel was men zich ervan bewust dat het genootschap niet een bepaalde stroming vertegenwoordigde, zoals destijds bijvoorbeeld Der Blaue Reiter, Die Brücke of, enkele jaren, De Ploeg.

ANGRY YOUNG MEN

Zo traden bijvoorbeeld Jan Jordens en Jan van der Zee toe, destijds leden van het eerste uur van De Ploeg, en Martin Tissing en Henri de Wolf als 'angry young men'; in totaal waren er aanvankelijk zestien werkende leden. In het bestuur namen zitting P. Brandenburg, voorzitter, D. Bijlstra-Van der Zee, secretaris/penningmeester, Dr. L.J. Poortvliet en J. Wijngaard. Op 14 april 1959 vond een feestelijke oprichting plaats bij Koos Kerstholt aan de Vismarkt. Dat je als club meer kon bereiken dan als eenling, bleek die avond al toen de schrijver Max Dendermonde en de kunsthistoricus Hans Redeker, beiden gehecht aan Groningen, ervoor zorgden dat het destijds befaamde Varaprogramma *Artistieke Staalkaart* nadrukkelijk aandacht besteedde aan dit nieuwe gezelschap.

GEEN NOZEMISME

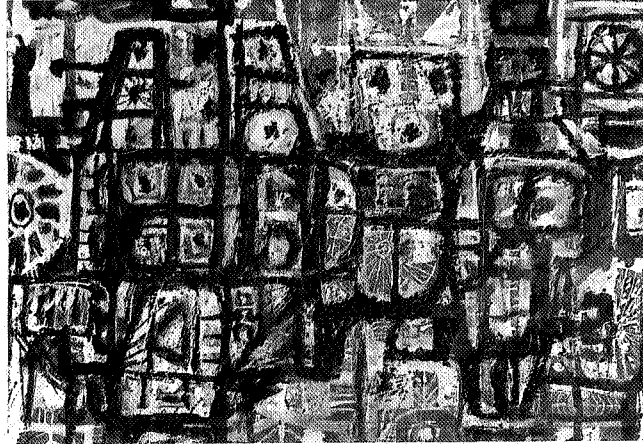
Weer met beide benen op de grond, bleek het geen sinecure een eerste tentoonstelling te organiseren. Het bestuur van Pictura, de meest voor de hand liggende locatie, legde in die tijd een bijzondere vindingrijkheid aan de dag dit te verhinderen. Het werd Jos de Gruyter, medebestuurslid van Pictura, op een gegeven ogenblik te veel en hij stelde zijn museum ter beschikking.

Bij de opening van de expositie meldde hij op zijn eigen poëtische wijze: *'In de benaming van Nu ligt voorzover ik weet het enige program. Maar onder de sterren die we aan de hemel zien, zijn er die duizend of meer jaar opgehouden hebben te bestaan. En door rotsschilderingen worden we ook nu nog gegrepen. Nu is waar het komende en het voorbije in elkaar overvloeien.'*

De reacties in de pers waren nogal divers. In de plaatselijke bladen deden de recensenten moeite hun eigen lidmaatschap van De Ploeg aan het oog te onttrekken. Hendrik de Vries ging dit moeilijker af dan Johan Dijkstra. De laatste ging in zijn waardering zo ver dat enkele exposanten er gelukkig mee waren, anderen, zoals het hoort, er geen goed woord voor over hadden. *'Vergeleken met wat ik veelal in Holland zie, kan het werk best meedoen;*

Angry young man Henri de Wol

Schilderij van Henri de Wolf

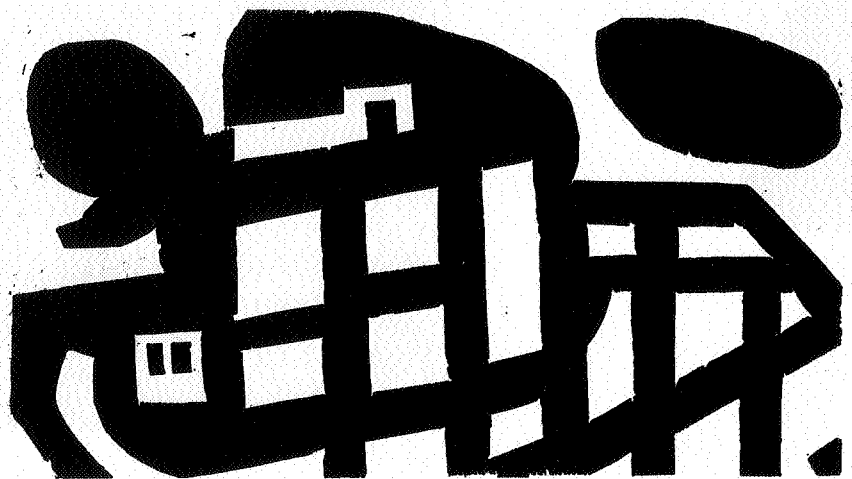

Grafiek van Jan Loman

Ets van Jan Jordens

Houtdruk van Jan van der Zee
foto John Stoel

60' f. d. h. e. e.

excessen, barbarisme of nozemisme hebben we hier gelukkig (nog) niet! Alleen is het formaat meestal bescheidener dan de laaiende werken in het Stedelijk Museum van Amsterdam.'

WAD NU

In de loop van de volgende jaren verbeterde de verstandhouding met Pictura. Er kwamen ook exposities in diverse steden in het land. Bijzondere aandacht kreeg de tentoonstelling naar aanleiding van het 10-jarig bestaan in het Groninger Museum, in 1969. Als centraal thema werd gekozen voor de bedreiging van het milieu, onder de titel 'Wad Nu', hetgeen niet wegnam dat de manifestatie ook een uitlaatklep werd voor andersoortige onlustgevoelens. In een manifest stond min of meer sarcastisch:

'Het geleuter over watervervulling is sterk overdreven: zo is bijvoorbeeld de hoeveelheid DDT in pinguïns aan de Zuidpool nog zeker aanvaardbaar te achten', en 'wanneer binnenkort het Frysk Orkest en het Noordelijk Philharmonisch Orkest fuseren, doet het weinig geforceerd aan als Friesland stelt dat Leeuwarden standplaats moet zijn nu wellicht de Centrale die deze provincie van elektriciteit moet voorzien, in Groningen wordt gebouwd', en nogal actueel in verband met een eventuele tweede nationale

luchthaven, toen al: 'De deprimerende gedachte die opkomt wanneer planologen spreken over een gehele of gedeeltelijke afsluiting van de Waddenzee, hangt samen met de angst dat men in die kringen zou veronderstellen alle ruimtelijke aspecten in het jaar 2020 binnen de huidige landsgrenzen te kunnen treffen.'

CONTROVERSEN

De activiteiten liepen in de latere jaren vrij snel terug. Ten eerste had men elkaar bij de oprichting van Nu geen trouw voor het leven gezworen; hieruit vloeide de in dergelijke genootschappen gebruikelijke controverse voort.

Anderzijds kan men zich in het algemeen afvragen wat in 1998 de betekenis van deze verenigingen kan zijn. Vroeger was inderdaad een belangrijk aspect de mogelijkheid naar buiten te kunnen treden. In Groningen was men destijds hoofdzakelijk aangewezen op De Mangelgang.

Nu het aantal plaatsen om te exposeren drastisch is vergroot, lijkt het gemakkelijker geworden individueel een plaatsje te veroveren. Dit is slechts ten dele waar, omdat het aantal gegadigden nog sneller is gegroeid en het afzetgebied voor beeldende kunst daarmee geen gelijke tred heeft gehouden.